

# דברי פתיחה בפתיחת מחזור ב' בבית הספר לפיקוד ולמטה

כוחה של העובדה הזאת, שהמדע הצבאי הוא מקצוע ככל מקצוע אחר, ולא ניתן לעסוק בו ב"הצלחה באקראי, הריהו יפה, כמובן, לגבי כל ה"צבאות. וודאי וודאי לגבי צה"ל.

התנאים שסביבנו, טיב האויבים, משטר הבטחון בו אנחנו גוננים — והמשימות המוטלות על המדינה — כל אלה מחייבים לאחוז ב"כלל: האיכות מול הכמות.

המשימות המוטלות על המפקד מצביעות לנו על נקודה אחת — חיוניות האיכות מול הכמות. אך כל האומר "איכות" — אומר "השתלמות מקצועית". אין ספק שחומרת בעיית הבטחון שלנו, והעובדה שצה"ל הוא צבא-מילואים, הופכות את דבר ההשתלמות המקצועית והלימוד הבלתי-פוסק למשימה חיונית לצה"ל בכלל, ולצו מצפוני של כל אחד מאתנו בפרט. אין להגיע לאיכות הנדרשת בקפיצת דרך. ניתן להגיע אליה רק במאמץ מתמיד של ביצוע, לימוד, רכישת נסיון.

בית-ספר זה הוא אחד השלבים במאמץ, המאפשר לתלמידים ריכוז מלא במשימת הלימוד, ומשחרר אותם מאחריות ודאגות. ואיננו מהססים להטיל בו עומס עבודה רב ועול תורה.

היסוד השני זה ענין שאגדירו בקצרה כ"סוף מעשה במחשבה תחילה". בהגדרת היסוד הראשון ציטטתי את אפלטון, ויסולת לי אם לגבי השני אסתיע בשנים, פרידריך ונפוליון.

פרידריך אמר: "תפקידו העיקרי של המפקד זו המחשבה".

נפוליון אמר: "המלחמה היא אמנות פשוטה אך כולה מעשה".

הרי שיש לנו כאן שני אלמנטים, המחשבה והמעשה. אין הם אלמנטים המיוחדים לתחומי ה"פעילות הצבאית בלבד; קיימים הם ועומדים ב"תחומי כל פעולה אנושית. אמנם כשהמדובר בתחום הצבאי, יש ואדם שם דגש-יותר על אחד מהאלמנטים האלה, או אף מבטל אחד מהם. אך כשהמדובר ב"הכשרתו של המפקד, אין שני אלה — המחשבה ו"המעשה — ניתנים לפרוד. בפרט כשהמדובר בהכשר

אנו פותחים היום את המחזור השני של בית הספר. בשבילנו מסמל יום זה את התבססותו של בית-הספר.

היום הזה מסמל, שאנו עומדים ב"ייצור" סדיר ושוטף, ואני מקוה שנעמוד בו בהצלחה ובכבוד. בדברי אעמוד על תכנית הלימודים, על שיטות ה"הדרכה, על המשטר בבית-הספר.

מטרת בית-הספר היא, להכשיר קציני מטה ש"יוכלו למלא כל תפקיד במטה המתקדם בדרגות ה"גבוהות. על בית-הספר להקנות לא רק ידיעות ל"שימוש מיד, אלא עליו להניח את היסודות לעתיד, להתפתחות נוספת אשר תכשיר את התלמידים לשאת באחריות בדרגים גבוהים יותר. לכן, לפני שאעמוד על תכנית הלימודים עצמה, אעמוד על כמה מ"היסודות שהתכנית מושתתת עליהם. יש הכרח לדעת את היסודות החשובים ביותר כדי להבין את מהותו של בית-הספר ואת דרכי עבודתו.

היסוד הראשון הוא הצורך בהשתלמות מקצועית. אנו יוצאים מתוך ההנחה כי לא-ניתן לעסוק במדע הצבאי כב"חובבי". הוא אומר, שהצבא מבחינה זאת הוא מקצוע ככל מקצוע אחר, ולא ניתן לעסוק בו בהצלחה אלא אם כן עוסקים רק בו. אלא אם כן מקדישים לו את כל הרצון, היכולת והזמן שניתן לבן-אדם גורמלי להקדישם.

אין זו עובדה חדשה. למעשה, יפה היא בכל ה"תקופות ובכל הזמנים. ישנה דעה, כי עם התפתחות אמצעי הלחימה ושיטות המלחמה, עם גידול הצבאות והקמת הצבאות הגדולים, הרי התרחב המדע-הצבאי והתפתח, והפך להיות מורכב — ועתה זהו מקצוע שלם. אבל האמת ההיסטורית איננה מקיימת זאת. בספר "המדינה" לאפלטון תמצאו את הדברים כ"דלקמן:

"אם אנו מחזיקים בכלל הראשון, ששומרינו חייבים להיות פנויים מכל שאר המלאכות כולן, ולא יהיו אלא אומנים מומחים מובהקים לחירותה של המדינה ואינם עוסקים בשום דבר בעולם, אם אינו ענין לכך — הרי בודאי שאין הם רשאים לעשות, ולא לחקות, שום דבר אחר".

רתו של המפקד. המחשבה שבתחום הפעולה ה- צבאית תבחן תמיד לאור המעשה. עליה להיות תכליתית, וההאומר, עליה להיות מודרכת על ידי המטרה אליה אנו שואפים באותו מקרה, ומבוססת על נתונים עובדיניים. המעשה צריך להעשות ב- יסודיות, בשלמות ובדייקנות — ולכן נגיע רק אם ננקוט בכלל של „סוף מעשה במחשבה תחילה“.

לכן שוקדים אנו בבית-הספר על פיתוח מחשבה תכליתית וגמישה. אמנם, אנו נותנים מספר רב של סכימות, אבל בהן רואים אנו כלי-עזר חשוב, ולא את המשעבד הגדול.

כדי שמחשבתו של המפקד או קצין-המטה תביא לתוצאות הרצויות, צריכה היא להיות מועברת ל- אחרים — מכאן שנודעת חשיבות רבה ליכולת ה- הבעה בכתב ובעל-פה של הקצין — והחניכים נדרשים להקדיש תשומת לב רבה לענין זה. ההקפדה על כל הקשור במחשבה לא תגרע במאומה מההקפדה על כל הקשור במעשה.

לכל הדברים, כגדולים וכקטנים ביותר — אותו קנה-מידה, אותה מידת יסודיות, שלמות ודיוק ה- נדרשת בגדולות, תדרש גם בהכנת טבלת החזקות באפסנית חיל-הנדסה.

יסוד שלישי הוא — מקומו של הצבא, ואיש-הצבא בכלל. קצין בצה"ל אל לו לראות את המקצוע הצבאי, ואת המסגרת בה הוא נמצא, בתחום הצר של גבולות המחנה-הצבאי ובשטח-האימונים בלבד. צה"ל, ככל צבא בכל מדינה דמוקרטית, הוא חלק בלתי-נפרד ואורגני של העם והמדינה. לא נגיע לרמה צבאית טובה, אם לא נהיה מעורים בחיי העם והמדינה. על כן מוטל על בית-הספר לעשות כמיטב יכולתו כדי להעמיד את חניכיו על הבעיות ה- חיוניות של מדינת ישראל, המורח-התיכון והעולם הגדול.

\*

לפני פירוט תכנית הלימודים — מן הראוי לסקור בקצרה את מעמד ביה"ס כיום. אנו עומדים לאחר הנסיון של מחזור א', סיכומי המחזור הוכיחו שאין מקום לשינויים יסודיים, אך את הזמן המועט שעבר בין סיום מחזור א' ופתיחת מחזור ב', הק- דישו המדריכים לשינויים ושיפורים שונים וכן ל- עדכון כל החומר של בית-הספר והתאמתו לאשר קיים ונקבע בצה"ל. גם זאת לא היתה מן המלאכות הקלות בהתחשב עם הזמן הקצר שעמד לרשותנו. העובדה שהיא בוצעה בהצלחה ועל הצד הטוב ביותר

— היא ציון-לשבח לחבר המדריכים ולמדריך-הראשי של בית-הספר. בית-הספר עומד הכן על יסודות איתנים, ותכנית הלימודים שלו נהנית מ- מלוא נסיונם של המדריכים של מחזור א'.

\*

בתכנית הלימודים 4 חלקים: — מבנה צה"ל; עבודת המטה; תורת-המלחמה; השכלה צבאית ו- השכלה כללית;

החלק „מבנה צה"ל" — מטרתו ללמד את מבנה זרועות היבשה, האויר והים ואת התפעול של ה- יחידות התחיליות השונות של זרוע היבשה.

החלק „עבודת מטה" — מטרתו ללמד את עק- רונות עבודת המטה ואת הטכניקות של כל אנף- מתאם בדרגים השונים.

החלק „תורת המלחמה" — מטרתו ללמד את הפעלת העוצבות בשדה, ואת שילוב עבודת המפקד ומטתו במלחמה.

יש להדגיש כי החלקים של עבודת-המטה ותורת-המלחמה — הם המהוים, למעשה, את הגרעין הקשה של תכנית הלימודים שבו מתגלמת עבודת בית-הספר. זאת, בלי שנמעט מערכם וחשיבותם של שאר הגורמים וחלקי-התכנית.

ההשכלה הכללית והצבאית — מטרתם הרחבת האופקים ע"י לימוד נושאים צבאיים וכלליים. אוכל לצייץ בשמחה את שילובה המלא של ההסטוריה הצבאית, ואת הרחבת פרק ההצבעה בכתב, ותוספת פרק על המשטרים השונים הקיימים בעולם. הספורט תופס חלק נכבד בתכנית הלימודים של בית-הספר. העיסוק בספורט חשוב לא רק לחילוף עצמות, אלא הוא חשוב מבחינת הקצין — איש המתכונן למלחמה.

העקרון המנחה בשיטות ההדרכה של בית-הספר, הוא עקרון העבודה-העצמית. עבודתו העצמית של החניך היא גורם קובע בהתקדמותו. תפקיד המדריך הוא תפקיד של מנחה ועוזר, ולא תפקיד של מלמד. החומר בבית-הספר ערוך באופן שיקל על התמדה בעקרון זה של עבודה עצמית.

המשטר בבית-הספר הוא אקדמאי, זאת אומרת, מבוסס על משמעת עבודה, על אימון הדדי ועל יחס של כבוד כלפי חניך. משמעת עבודה — פירושה דיוק בזמן ובגישה לעבודה, ועל כך אנו מקפידים ומחמירים ביותר. אימון הדדי ויחס כבוד — פירושו שהיחס אל החניכים הוא כאל אנשים

לכל אחד ואחד מכם, אך לדעתי מבחן חשוב ומועיל לכל אחד, וכן מבחן חשוב ומועיל לצה"ל בכלל. אשר לחשש, אומר לכם: אם תעשו את המוטל עליכם, ותנצלו את עזרת בית-הספר במלואה הרי אין כל יסוד לחשש. אין ספק שעליכם לעשות מאמץ, ומאמץ קשה, אך המאמץ מוצדק הוא, לדעתי, מכל הבחינות.

אני מאחל לכם שיהיה לכם הכוח, האומץ והסבלנות לעבוד בהצלחה לא פחותה מתניכי המחזור הראשון.

מבוגרים, שהתגברותם הולמת יחס זה, אך עליכם לזכור שאנו נקפיד על הפקודות המקוימות בצה"ל, כולל תלבושת, בטחון וכיוצא בזה.

תנאי הלימוד בבית-הספר נוחים הם, אבל גם כאן קיים משטר חסכון הנהוג בצה"ל, ואני מבקשכם לעשות כמיטב יכולתכם לשמור על משטר זה גם בבית-הספר.

ולבסוף, אני יודע שחלק גדול מכם, אולי כולכם, רואה את שנת הלימודים כמבחן אישי, וחששותיו רבים. אין ספק ששנת הלימודים הזאת היא מבחן

## מלפני שבע שנים

(מתוך "מערכות", חובר' ו"ב"נ"א)

קטעים מתוך יומנו של מפקד פלוגה גרמני ב"מסע המזרח"

11.7.41 — העמדה הרוסית ערכה מעשה אמין: בסעפים, "הסואה" וה"התחפרות" היה עלינו ללמוד מהם הרבה. החייל הגרמני הנו יותר מדי איש העיז. רק כנגד רצונו — ורק כאשר הופך הדבר הכרח מוחלט — אוצרו הוא באה, ואילו את אנשי הצבא האדום אין לתאר כלל בדמיון ללא האת. תוך מספר רגעים נעלמים הם כבר כהתחפרות בתוך האדמה. הנטיה לקרוע באדמה הפכה עד כדי כך סבועה בדמם, שהם אפילו מתחילים לחפור מיד משמדם להם להגיע, זמנית, ליד שכיבה תוך פעולות קרב של תנועה. באופן זה חוסכים הם הרבה דם. במלחמה של זמננו, עם עצמת-אש, שלא היתה דוגמתה, הפכה האת לאחד מכלי-הנשק, ולא לקל-הערך שבהם.

15.8.41 — כילותיות ממש נראית הסואה החד-רגלית של אנשינו, כשמשוים אותה עם עושר האמצאה, ועם הבטחון האינסטינקטיבי בבחירת האמצעים, מצד הרוסים. שוב ושוב שוכבים אנו מרותקים למקום אחד במשך שעות, בזמן של התקפות, משום שמכונת-יורה בודדת, או צלפים מבודדים, גורמים לנו אבידות גדולות במידה מופרזת — ואין אנו מצליחים לגלותם ולאחרם על אף התצפית המרוקנת.

21.8.41 — שוחות-הקיד הרוסיות התחילו הופכות אצלנו ענין שלומדים ממנו. צורתן עגולה, קוטרן — כרוחב הכתפיים של האיש, עומקן — כגובה אדם, והן משמשות מחפה איראלי נגד פעולת האש. כשהסואה טובה — אין לגלותן, לעתים קרובות, אפילו ממרחק של עשרה מטרים.

22.8.41 — לא קל יהיה להשתוות בדרך של הדרכה והתאמנות מתמדת עם סגולת-הטבע של האדמה. אין להשיג דבר זה ע"י התחפרות נוסת-בי"ס לעתים מזומנות, וע"י הסואה ולתדמיון במתכונת שלוש-ארבע דוגמאות-למפת. כל יערך תרגיל בשירות-אש, ללא שימוש מתמיד באת! נרבה בתרגילי התגנבות, התקרבות בהסתר — ותחרויות בגיווי ההסתר, הערוכות נוסח אספורט למען עורר את חוש ההתחזרות של אותו החייל, שיהא עדיף ובעל יתרון על יריבו, ולמען יאחד את היכולת הטכנית, נאמר — את, "החוש לנשק", עם "הקירבה לטבע" ("החוש לקרקע"). וכסיסמא: תערובת של מסגרי-מכוניות ואינדיאני — זהו האידאלי!

25.8.41 — היום הראו לנו הרוסים מה פירוש המונח "גיצול השטח". פתאום ובמפתיע הם פוצו, תוך צעקה פראית, אל תוך מערך העמדות שלנו. שלוש שעות נמשך הקרב והיה לנו "על מה להתגורר בפרחת". דרך כל קמט קרקע מסתגנים הם וקרבנים. התהליך של הבאת כוחותיהם אל עמדות המוצא נמשך שעות על שעות. אולם הדבר גם השתלם להם: ההפתעה היא הטובה שבבעלי הברית.

10.9.41 — ההתקפות שלנו עודן נערכות באורח יותר מדי סכמטי-נוקשה: — עריכת-מוצא נוסח טריזות או טריזקה, מצד-קרב ראשון ומסד-תנועה, לכל רוחב הגזרה, על פני חלקת-ההתקפה אשר צווה עליה בפקודה. כתירגול למתחילים — אין זה כלל רע, אך עבור תרגילי-מתחילים, כשהירות הן "חיות", נאלצים לשלם תשלום ניכר מדי. השיגרה צריכה היתה לשמש לנו אמצעי-צור, נקודת-משען כללית — ואלו התדירות צריכה להיערך, במלים פשוטות, עפ"י "חוש הריח" של המפקד הנמוך לדרך הכוונה במקרה הבודד הנוכחי. וחשיבותו של דבר זה עולה על ידיעה למווד-מתורגלת.